

ПРОБЛЕМА ВИХОВАННЯ МУЗИЧНОГО СМАКУ УЧНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ НА ЗАСАДАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЕСТРАДНОЇ ПІСНІ 70-х РОКІВ ХХ ст.

Андросович М., здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

Науковий керівник: Онофрійчук Л. М., кандидат пед. наук, ст. викладач.

***Анотація.** У статті розглядається значення української естрадної пісні 70-х років ХХ ст., творчих поглядів видатного українського композитора В. Івасюка у вихованні естетичного смаку учнів підліткового віку.*

***Ключові слова:** естрада, естрадна пісня, естетичний смак.*

***Abstract.** The article considers the importance of the Ukrainian pop song of the 70s of the 20th century, the creative views of the outstanding Ukrainian composer V. Ivasuk in upbringing of aesthetic taste of adolescent students.*

***Key words:** pop, pop song, aesthetic taste.*

Музичне мистецтво є однією із форм художнього пізнання дійсності. Музика, яка виникла в процесі культурного розвитку людства, за свою багатотисячову історію перетворилась в особливу форму суспільної свідомості, осягнення якої вимагає від людини особливих індивідуально-психічних якостей.

Естетичне виховання створює основу для практичної естетичної діяльності учнів, формує певну емоційно-образну оцінку предметів, збуджує зацікавленість до них. Естетичне виховання складається з естетичного сприйняття, естетичних почуттів, естетичної оцінки, естетичної потреби, і як результат – естетичних поглядів, смаків, ідеалів.

Естетичний смак є однією з найважливіших характеристик особистого становлення, що відбиває рівень самовизначення кожної окремої людини. Естетичний смак – здатність особистості до індивідуального відбору естетичних цінностей, а тим самим до саморозвитку і самовиховання.

До розв’язання питань, пов’язаних з проблемою естетичного смаку як психологічного феномену, зверталось багато педагогів, психологів, музикантів, соціологів. Особливо великий внесок у її розвиток внесли

В. Шацька, М. Румер, Н. Гродзенська, О. Апраксіна, Н. Ветлугіна, Д. Кабалевський, Б. Теплов, О. Костюк та інші. Однак, розвиток музичного мистецтва, розвиток засобів інформації спонукають продовжувати дослідження цієї проблеми.

Наявність естетичного смаку проявляється як відповідність внутрішнього зовнішньому, гармонії духу і соціальної поведінки, соціальної реалізації особистості.

Естетичний і художній смаки не залишаються незмінними протягом усього життя людини. Естетичне виховання є результатом цілеспрямованого естетичного впливу на школяра, який здійснюється у єдності процесів навчання, виховання, самовиховання, учбової, позакласної та позашкільної роботи, у спілкуванні школи, сім'ї, культурних установ.

Художній смак формується тільки через спілкування зі світом мистецтва і значною мірою визначається художньою освітою людини, тобто знанням нею історії мистецтв, законів формотворення різних видів мистецтва, знайомством з літературно-художньою критикою.

Естетичне сприйняття, почуття, погляди мають важливе значення у різних видах діяльності підлітків, що суттєво впливає на їх загальний розвиток. Виховання смаку неможливо без естетичного почуття, естетичного сприйняття, естетичної грамотності.

Загальновідомо, що мистецтво прикрашає життя людини, робить її добрішою і більш щирою. Але механізм феноменального впливу мистецтва залишається недостатньо розкритим.

У центрі шкільного музично-естетичного виховання – робота над музичними творами, які школярі опановують у процесі слухання музики або виконання музичних творів. Це ставить перед учителем ряд нових складних завдань. Музичний репертуар для слухання музики потребує принципової систематизації, як з точки зору послідовності подачі музичних жанрів, так і з урахуванням формування навичок сприйняття музики.

При існуючій практиці музичного виховання оволодіння навичками аналізу музичних творів, які вивчаються в школі, а також почутих за її межами через інші джерела, відбувається переважно стихійно. Самостійний аналіз музичних творів, їх оцінка відбувається на основі життєвих уявлень, які формуються на ґрунті особистого відношення до мистецтва. Музичний репертуар для слухання музики потребує принципової систематизації, як з точки зору послідовності подачі музичних жанрів, так і з урахуванням індивідуальних потреб особистості.

Незважаючи на значну кількість робіт на цю тему, проблему виховання музичного смаку в учнів загальноосвітньої школи не можна вважати у достатній мірі вивченою. У цій галузі ще недостатньо висвітлений ряд окремих моментів:

- процес передачі емоційно-образної інформації від композитора до слухача;

- диференціація музичного сприйняття у зв'язку з загальною художньою підготовленістю слухача, обумовленість сприйняття віком учня, середовищем, у якому він зростає, у якому знаходився його вихователь;

- роль і взаємозв'язок емоційного і раціонально-логічного елемента при сприйнятті музики;

- значення натхнення у музичному вихованні як результату співтворчості слухача з творцем музичного твору;

- ступінь адекватності авторського і слухачького образів;

- виховне значення емоцій, які виникають через сприйняття музики.

Установка на вивчення найкращих зразків української музичної естради, може слугувати критерієм для розвитку естетичних смаків учнів підліткового віку.

«Естрадне мистецтво» – це вид мистецтва, що об'єднує деякі музичні (пісня, інструментальна п'єса), хореографічні (танцювальна мініатюра), театральні (інтермедія, скетч) та циркові (жонглювання, еквілібристика, акробатика) жанри. Естрадне мистецтво бере початок у середньовіччі,

історично пов'язане з творчістю вагантів, трубадурів, скоморохів, акторів вертепу. З кінця другої половини XIX ст. професійне естрадне мистецтво розвивалось у мюзик-холах, вар'єте, кабаре та інше.

Слово «естрада» (estrade) французького походження і як український термін має два значення. Перше з них – сцена для виступів акторів, музикантів, співаків тощо – близька до франкомовної першооснови. Естрада в іншому, найбільш уживаному значенні, вид мистецтва (від франц. *variete* та англ. *variety*).

Під впливом віденської оперети, джазу, негритянського фольклору формувалась естрадна музика. Наприкінці 50-х років XIX ст. виник специфічний напрям – так звана поп-музика.

Із Театральної Енциклопедії дізнаємося, що «сценічні образи артистів естради не відрізняються психологічною складністю, але вони звичайно виразні, яскраві, гротескні...» [5, с.102]. Відповідно до таких ознак, за естрадним мистецтвом закріпилась назва «легкий жанр» – тобто доступний до сприйняття широких мас глядачів і слухачів.

Початок 70-х років позначився новим злетом популярної української пісні, пов'язаним із ім'ям композитора й поета Володимира Івасюка. Хоч зміст пісень В. Івасюка був начебто далекий від політики, але безпрецедентний факт всесоюзної популярності його пісень пробуджував почуття національної гордості серед української молоді.

Ім'я Івасюка стало символом української естрадної пісні. Сучасники композитора зазначали, що «він, будучи непрофесіональним композитором, силою свого таланту зумів створити такі пісенні твори, які стали явищем у нашому житті, в естрадному середовищі, у сфері пісенної стихії, пісенної частини музичної культури України й багатонаціонального Союзу. Феномен Володимира Івасюка – самодіяльного композитора-пісенника в тому, що він зумів створити яскраві музичні твори пісенного жанру, надихнув й багатьох інших молодих самодіяльних авторів».

Пісні Володимира Івасюка не тільки належали автору. Вони були своєрідними «дітищами» своєї доби, своєї епохи, свого часу, хоч привабливість і своєрідність їх має понадчасову вартість.

«Краще за народ не створиш», – любив повторювати Володимир Івасюк, – «Інколи мене тягне на фольклорну колористику. Вона ж така барвиста, багата, невичерпна. Тільки бери й черпай пригорщами. Але фольклор таїть у собі небезпеку зовнішнього сприйняття його. Це добре хіба що для танцювальних підскоків. Не заперечую, вони теж інколи потрібні. Чи ж школа Лисенка, Чайковського, Леонтовича – чужа естрадній пісні? Закон у мистецтві один – до джерел краси»[1].

Друг В.Івасюка журналіст Ж. Макаренко зауважив: «Хоч Володя любив багатьох на той час сучасних українських і зарубіжних виконавців, відвідував усі концерти, колекціонував платівки, робив магнітофонні записи, в його піснях домінувала карпатська тема. Він нею наснажувався, марив нею, коли переїхав до Львова, навіть тужив, вона його ніколи не зраджувала. Він, молодий, стрімкий, волелюбний, наснажував нас своїми піснями, викреслював у наших душах прагнення чистоти й волі» [2].

Композитор і педагог Лешек Мазепа згадував, що «Секрет» популярності кращих пісень В. Івасюка полягає – в першу чергу – в їхній інтонаційній сфері: у привабливій, самобутній, то близькій животворному джерелу народної пісні, то деяким побутовим тоді естрадним інтонаціям (знову ж таки – без прямого наслідування, запозичення, – для В. Івасюка це була радше ж якась зовнішня «оболонка», своєрідна форма, яку він зумів забарвлювати у необхідні йому «кольори», та, особливо, в яку вдихав цікавий, барвистий, оригінальний, притаманний лише йому музичний зміст).

Основою основ у творчості В. Івасюка була цікава і співуча мелодія з оригінальними, оточуючими її гармонічними зворотами, відповідно дібраним акомпанементом, що «цементував» ритмо-інтонаційний і ладо-гармонічний комплекс і надавав пісні цих привабливих рис, які ставали її душею, її внутрішньою «рушійною силою», що, разом з поетичним текстом, своїми

музичними, художньо-естетичними якостями здобували визнання, любов, захоплення, популярність не тільки серед молоді, дітей, людей середнього і старшого поколінь нашої країни, але вийшли за межі, стали відомими й улюбленими в деяких країнах, серед українців, що проживають за кордоном.

Видатний український поет Ростислав Братунь сказав: «Хоч – що б там казали – є в українській музичній культурі напрямок Володимира Івасюка. У нього вчать навіть ті, хто не хоче цього визнавати. То ж повернімося до Володимира Івасюка! До його водограю, кришталево чистого таланту, до чар-зілля червоної руги. Водограй не замулився. І червона руга не прив'яла. Вони зачаровані таїною, ім'я якій – українська пісня!

Повернімося до Володимира Івасюка! Щоб на повну силу заіскрився водограй мелодій, і запалахкотіла червона руга словом, гідним народу, на землі якого розцвіла» [1].

Таким чином, процес вивчення найкращих зразків сучасної української музики відіграє важливу роль у вихованні естетичного смаку учнів підліткового віку. У свою чергу, розвинений смак сприяє більш свідомій орієнтації учнів у світі музичного мистецтва.

Загальна музична освіта повинна пробуджувати зацікавленість музичним мистецтвом та сприяти його розумінню, формуванню естетичного смаку і практичних музичних умінь.

Список використаних джерел:

1. Братунь Р. А. Спогади / Сторінки пам'яті Володимира Івасюка [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ivasjuk.org.ua/names.php?lang=uk&id=rostyslav_bratun Загол. з екрану.
2. Макаренко Ж. О. Спогади / Сторінки пам'яті Володимира Івасюка [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ivasjuk.org.ua/names.php?lang=uk&id=zhan_makarenko
3. Онофрійчук Л. М. Розвиток естетичної культури школярів у процесі позакласної музичної діяльності / Сучасні інформаційні технології та

інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Редкол. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2015. Вип. 41. С. 115-120.

4. Скатерщиков В. К. Об эстетическом вкусе. М.: Знание, 1974. С. 56.

5. Театральная энциклопедия: в 6 т. Т.5 [Гл. ред. С. С. Мокульский] М.: Сов. энцикл., 1967. С. 102.